

Sygn. akt *XU 3379/13*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2013r.

Sąd Okręgowy – Sąd Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach, X Wydział

w składzie:

Przewodniczący SSO Elżbieta Żabińska - Fras

Protokolant Judyta Jakubowska

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2013r. w Katowicach

sprawy **H. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.**

o wypłatę ekwiwalentu	
------------------------------	--

na skutek odwołania H. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia	23 sierpnia 2013r.	Nr	(...)

o d d a l a o d w o ł a n i e

(-) SSO E. Żabińska - Fras

Sygn. akt XU 3379/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 sierpnia 2013r. r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił ubezpieczonemu H. S. w oparciu o przepisy ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za węgiel dla uprawnionych emerytów i rencistów z przedsiębiorstw górniczych.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony domagając się jej zmiany i przyznania ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 1998-2012.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podnosząc, iż ubezpieczony wbrew treści art. 7 ust. 3 powołanej wyżej ustawy nie przedłożył dokumentu potwierdzającego uprawnienie do ekwiwalentu. Nadto,

Przedsiębiorstwo (...) w C. nie jest jednostką organizacyjną wymienioną w załączniku nr 1 do Układu Zbiorowego Pracy z dnia 21 grudnia 1991 r. i w protokołach dodatkowych z późniejszego okresu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony H. S. bezpośrednio przed uzyskaniem świadczeń rentowych zatrudniony był w Przedsiębiorstwie (...) w C. (akta rentowe)

Od dnia 1 września 1988r. do 31 października 1991r. pobierał rentę inwalidzką, a następnie od dnia 9 listopada 1997r. nabył uprawnienia do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

W dniu 28 czerwca 2013r. ubezpieczony złożył w organie rentowym wniosek o wypłatę ekwiwalentu z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 1998-2012 (a.r.).

Zaskarżoną decyzją organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do bezpłatnego węgla z uwagi na to, że Przedsiębiorstwo (...) w C. nie jest jednostką organizacyjną wymienioną w załączniku nr 1 do układu Zbiorowego Pracy z dnia 21 grudnia 1991 r.

Sądowi wiadomo z urzędu, iż w prowadzonym przez Okręgowy Inspektorat Pracy w K. rejestrze układów zbiorowych pracy nie figuruje układ zbiorowy pracy dla Przedsiębiorstwa (...) w C..

Przedsiębiorstwo (...) w C. nigdy nie było objęte Układem Zbiorowym Pracy dla (...) Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991 r. Przedsiębiorstwo to było natomiast objęte postanowieniami układu Zbiorowego Pracy dla Górnictwa R. z dnia 01 stycznia 1975 r. zawartym pomiędzy Ministrem Przemysłu Ciężkiego a Zarządem Głównym Związku Zawodowego (...). Pracownicy zakładów górniczych rud mogli korzystać z świadczeń identycznych, jakie obowiązywały w kopalniach węgla kamiennego na podstawie postanowień uchwały nr 2/82 Rady Ministrów z dnia 08 stycznia 1982 r.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy Kodeks Pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1994r. Nr 113 , poz. 547) z upływem 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy utraciły moc układy zbiorowe pracy i porozumienia o przystąpieniu do tych układów zawarte przed tym dniem. Do upływu powyższego terminu strony uprawnione do zawarcia ponadzakładowego układu zbiorowego pracy mogły zawrzeć porozumienie o wstąpieniu w prawa i obowiązki stron tych układów lub porozumień zawartych po dniu 31 grudnia 1986 r. Ustawodawca nie przewidział możliwości przedłużenia obowiązywania układów zawartych przed dniem 1 stycznia 1987r. Przedmiotowa ustawa weszła w życie z dniem 26 października 1994r.

W związku z nowymi uregulowaniami wynikającymi z ustawy z dnia 29 września 1994r. uprawnione strony w dniu 3 października 1995r. zawarły Porozumienie o wejściu w prawa i obowiązki stron Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. wraz z protokołami dodatkowymi, a w dacie 20 października 1995r. dokonano w myśl art. 9 ust.7 ustawy zmieniającej ponownej rejestracji tego układu jako ponadzakładowego układu zbiorowego pracy w ramach przepisów działu XI kodeksu pracy.

Ten ponadzakładowy UZP stosownie do art. 239 k.p. miał zastosowanie do wszystkich jednostek organizacyjnych wymienionych w Załączniku nr 1 zmienionym następnie Protokołami Dodatkowymi: Nr 7 z dnia 21 listopada 1995r. i Nr 9 z dnia 29 lutego 2000 r.

Niezależnie od treści obowiązujących w tych zakładach wewnętrznych przepisów płacowych, jednostki te nie mogły odstąpić od jego stosowania ani w trybie art. 9 ust. 3 ustawy zmieniającej ani w drodze protokołów dodatkowych (art. 241⁹kp) do zakładowych układów zbiorowych pracy. Skutkiem powyższego pracownicy przedsiębiorstw objętych tym

układem, którzy uzyskali status emerytów i rencistów pod jego rządami, zachowali prawo do deputatu węglowego wynikające z art. 22 układu.

W dniu 21 listopada 1995 r. wprowadzono do Układu Zbiorowego Pracy dla (...) z dnia 21 grudnia 1991 r. zmiany w ramach Protokołu Nr (...) z dnia 21 listopada 1995r. W protokole tym strony Układu zmieniły art. 22 ust. 2 postanawiając, iż uprawnienia do bezpłatnego węgla w naturze przysługują zamieszkałym w kraju emerytom i rencistom w wymiarze:

- 1) 2,5 tony rocznie dla osób, których uprawnienia powstały na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Węglowego z dnia 1 lutego 1980r. i którzy korzystali z nich w dniu 25 listopada 1995r.
- 2) 3,0 tony rocznie dla osób, których uprawnienia powstały na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r.

W art. 22 ust. 8 Strony dopuściły możliwość wypłaty deputatu węglowego w ekwiwalencie pieniężnym.

Jednocześnie Strony wprowadziły do układu art. 44¹ stwierdzający, że od dnia 26 listopada 1995r. postanowienia art. 22 Układu nie dotyczą jednostek, które do dnia 25 listopada 1995r. w swoich zakładowych układach zbiorowych pracy odstąpiły, na podstawie art. 9 ust. 3 z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy Kodeks Pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. 1994r, Nr 113, poz. 547), od stosowania świadczeń, o których mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1, w wymiarze i na zasadach określonych w układzie Zbiorowym Pracy dla PW z dnia 1 lutego 1980r.

Przy spełnieniu hipotezy art. 44¹ Układu stało się zatem możliwe wykluczenie z grona osób uprawnionych do świadczenia ekwiwalentu pieniężnego tej kategorii ubezpieczonych, wobec których dana jednostka organizacyjna odstąpiła do dnia 25 listopada 1995r. od stosowania deputatów węglowych wynikających z art. 22 ust. 2 punktu 1 Układu.

W wykazach jednostek organizacyjnych objętych układem, wymienionych w Załączniku nr 1 zmienionym następnie Protokołami Dodatkowymi: Nr 7 z dnia 21 listopada 1995 r. i Nr 9 z dnia 29 lutego 2000 r. nie figuruje Przedsiębiorstwo (...) w C..

Zasady i sposób realizacji uprawnienia do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, przysługującego osobom uprawnionym z przedsiębiorstw robót górniczych za okres od dnia 1 stycznia 2002r. do dnia 31 grudnia 2015r. reguluje obecnie ustawa z 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych (Dz. U. z 2007r Nr 147, poz. 1031), zwana dalej „ustawą”.

Jak wynika natomiast z brzmienia art. 2 ustawy, warunkiem sine qua non nabycia prawa do przedmiotowego ekwiwalentu przez osoby wymienione w tym przepisie jest posiadanie przez nie uprawnienia do bezpłatnego węgla na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów górniczych z dnia 21 grudnia 1991r. i to na dzień 1 stycznia 2007r., gdyż zgodnie z art. 1 ustawy jej przepisy dotyczą uprawnień do ekwiwalentu za okres od dnia 1 stycznia 2002r. do dnia 31 grudnia 2015r.

W art. 2 ustawy zawarto definicję legalną osoby uprawnionej do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla zgodnie, z którą przez taką osobę należy rozumieć emerytów i rencistów mających ustalone prawo do emerytury lub renty, którzy pobierali bezpłatny węgiel w naturze od przedsiębiorstw robót górniczych lub przeszli na emeryturę lub rentę z tych przedsiębiorstw oraz wdowy, wdowców i sieroty mających ustalone prawo do renty rodzinnej po byłych pracownikach przedsiębiorstw robót górniczych, uprawnionych do bezpłatnego węgla na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów górniczych z dnia 21 grudnia 1991r., którzy uzyskali emeryturę lub rentę przed dniem 1 stycznia 2007r., a po dniu 31 grudnia 2001r. nie pobierali ekwiwalentu.

W ocenie Sądu treść art. 2 pkt 1 w/w ustawy nie pozwala zakwalifikować ubezpieczonego do grona osób uprawnionych do ekwiwalentu za węgiel. Ubezpieczony bowiem przeszedł na świadczenia rentowe z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w C..

Należy w tym miejscu podkreślić, że deputaty węglowe są świadczeniami ze stosunku pracy. Zatem faktyczną podstawą roszczeń pracowników i byłych pracowników i ewentualnych wdów i sierot po nich do tego roszczenia jest trwający nadal lub istniejący w przeszłości stosunek pracy, a podstawą prawną są zawsze postanowienia zakładowych i ponadzakładowych układów zbiorowych pracy stanowiące źródła prawa pracy w rozumieniu art.9 § 1 kp. Jako uprawnienia pracownicze, mające swe źródło bezpośrednio w istniejącym stosunku pracy, należy je oceniać z daty przejścia na świadczenia z ubezpieczenia społecznego (rentę bądź emeryturę).

Omawiane deputaty i ekwiwalenty nie są świadczeniami z zakresu ubezpieczeń społecznych wymienionych w art. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1998r Nr 137, poz. 887 ze zm.), ani nie mieszczą się w wykazie świadczeń z ubezpieczenia emerytalnego i rentowego zawartym w art. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2004r. Nr 38, poz. 353). Realizacja deputatów węglowych na rzecz emerytów i rencistów przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych następuje wyłącznie w oparciu o odrębną regulację ustawową, a jej celem jest ponowne zapewnienie ochrony majątkowej prawa do deputatu węglowego, polegającej na wskazaniu dodatkowego-obok byłego pracodawcy-płatnika świadczenia w osobie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Ustawa z dnia 06 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przewiduje prawo do wypłaty przez organ rentowy spornego ekwiwalentu ***jedynie na rzecz byłych pracowników przedsiębiorstw robót górniczych, a to tych pracowników, którzy w dacie nabycia uprawnień emerytalnych/ rentowych byli zatrudniani przez zakłady pracy, objęte Układem Zbiorowym Pracy dla pracowników zakładów górniczych z dnia 21 grudnia 1991r. i wymienione w załączniku Nr 1 do przedmiotowego Układu bądź w protokołach dodatkowych do tegoż Układu.***

Ubezpieczony nabył prawo do renty poczynając od dnia 1 września 1987 r. i w dacie tej zatrudniony był w Przedsiębiorstwie (...) w C., który to zakład pracy nie był objęty Układem Zbiorowym Pracy z 21 grudnia 1991 r.

Wprawdzie pracownicy zakładów górniczych rud mogli korzystać z świadczeń identycznych, jakie obowiązywały w kopalniach węgla kamiennego na podstawie postanowień uchwały nr 2/82 Rady Ministrów z dnia 08 stycznia 1982 r., jednak nie oznacza to, że byli oni objęci ponadzakładowym Układem Zbiorowym Pracy z dnia 21 grudnia 1991 r.

Skoro zatem zostało wykazane, iż ubezpieczony nie spełnił przesłanek przewidzianych ustawą z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych (Dz. U. 2007r, Nr 147, poz. 1031) do uzyskania ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 1 kpc orzekł jak w sentencji.

SSO Elżbieta Żabińska-Fras